

UNIVERZITET U SARAJEVU

FAKULTET ISLAMSkih NAUKA U SARAJEVU

DIPLOMA U ISLAMSkih NAUKAMA 2021

PROSPEKT

Sarajevo, decembar 2021.

DIPLOMA U ISLAMSKIM NAUKAMA

Fakultet islamskih nauka dugi niz godina organizuje u našoj zemlji jedinstven program pod nazivom *Diploma u islamskim naukama*. Program je namijenjen svima koji žele steći nove uvide i produbiti postojeća znanja o temeljnim pojmovima, vrijednostima i vjerovanjima što su oblikovala muslimansko mišljenje, duhovnost i umjetnost, te društvene i pravne ustanove, posebno na tlu Bosne i Hercegovine.

Program je otvoren za sve koji žele učiti bez obzira na lična uvjerenja i opredjeljenja. Dosadašnji polaznici dolazili su iz različitih sfera društva, bili su to studenti postdiplomci, novinari, diplomate, penzioneri, uposlenici u školstvu, kulturi, politici, upravi i nevladinom sektoru, muslimani i nemuslimani, domaći ljudi i stranci.

Program se odvija u dva odvojena toka – na bosanskom i na engleskom jeziku. Predavanja se održavaju u historijskom ambijentu Fakulteta, čija zgrada potječe iz 1887. godine i značajan je spomenik bosanske arhitekture iz austrougarskog perioda. Međutim, zbog epidemiološke situacije program 2021. godine održaće se **onilne**. Ukoliko situacija bude dopuštala prvo predavanje kao i dodjela certifikata bi se održala u prostorijama Fakulteta islamskih nauka.

FAKULTET ISLAMSKIH NAUKA

Fakultet islamskih nauka najstarija je visokoškolska islamska ustanova u Bosni i Hercegovini. Osnovan je 1977. godine kao Islamski teološki fakultet. Nastavljač je višestoljetne tradicije školstva iz doba osmanske uprave, te Šerijatske sudačke škole iz 1887. godine, kasnije preimenovane u Višu islamsku šerijatsko-teološku školu – prve moderne islamske visokoškolske ustanove u našoj zemlji. Fakultet se danas nalazi u zgradi nekadašnje Šerijatske sudačke škole sagrađene u prepoznatljivom neomaurskom stilu. Od septembra 2004. godine FIN djeluje kao pridružena, a od 2013. kao punopravna članica Univerziteta u Sarajevu.

STRUKTURA PROGRAMA

Program obuhvata dvije oblasti podijeljena u ukupno osam modula: *Uvod u islam* (Kratak pregled historije islama; Uvod u islamsku doktrinu; Islamski sveti tekstovi; Islamsko pravo i etika; Uvod u islamsku filozofiju) i *Islam u Bosni i Hercegovini* (Historija muslimanske kulture; Islamske institucije u BiH i Savremeno islamsko mišljenje u BiH). Program uključuje i posjetu islamskim ustanovama u Sarajevu. Predavanja se održavaju svakog utorka i četvrtka u periodu od 18:00 do 20:00. Detaljan raspored predavanja bit će utvrđen na početku programa.

Nastava bi trebala početi u utorak, 19. januara 2021. u 18:00 sati, a završiti krajem aprila 2021. godine.

VREDNOVANJE

Za stjecanje diplome od polaznika programa *Diploma u islamskim naukama* očekuje se:

- pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje na časovima – najmanje 80%;
- pisani rad o odabranoj temi u saradnji sa mentorom.

UVJETI ZA UPIS

Uvjet za pohađanje programa *Diploma u islamskim naukama* jeste:

- univerzitetska diploma iz bilo koje discipline, ili
- diploma četverogodišnje srednje škole i najmanje tri godine radnog iskustva.

TROŠKOVI

Učesnik snosi troškove programa u iznosu 250 KM (dvjestopedeset konvertibilnih maraka). U cijenu je uključen dio literature u digitalnom obliku.

Primljeni kandidati trebaju izmiriti troškove upisa najkasnije do 15. januara 2021., do 16:00 sati, uplatom na račun Rijasetu Islamske zajednice u BiH kod Vakufske banke d.d., na žiro račun: 1602005500015065, s naznakom: *Uplata za program Diploma u islamskim naukama*; iznos uplate: 250 KM. Po dogovoru moguće je izvršiti uplatu u dvije rate. Prva rata u iznosu pola cijene kursa (125 KM) bi se trebala platiti do 15. januara, dok bi se druga rata (125 KM) trebala platiti početkom marta 2021.

PRIJAVA I REGISTRACIJA

Za upis na program *Diploma u islamskim naukama* potrebno je popuniti prijavni obrazac dostupan na internet stranici Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu (<https://fin.unsa.ba/diploma-u-islamskim-naukama/>). Popunjen obrazac može se dostaviti putem e-maila: mirzeta.brkic@fin.unsa.ba ili vedad.huric@fin.unsa.ba ili putem pošte i lično na adresu: Fakultet islamskih nauka, Čemerlina 54, 71000 Sarajevo; putem faksa: +387 33 251 044; najkasnije do nedjelje, 10. januara 2021.

Sve dodatne informacije mogu se dobiti od koordinatora projekta Mirzete Brkić (mirzeta.brkic@fin.unsa.ba), Vedada Hurića (vedad.huric@fin.unsa.ba) i od direktorice programa prof. dr. Zehre Alispahić (zehra.alispahic@fin.unsa.ba).

KONTAKTI

Adresa: Fakultet islamskih nauka, Čemerlina 54, 71000 Sarajevo

Tel.: 033 232 982 / 033 251 052

Faks: 033 251 044

Web: www.fin.unsa.ba

MODULI

I ISLAMSKI TEKSTOVI (KUR'AN I HADIS)

Ovaj modul razmatra značenje Objave i sunneta. Ovi termini će biti detaljno objašnjeni u različitim varijantama vezanim za razvoj znanosti Kur'ana i islamske tradicije sunneta. Bit će predstavljena i neka moderna tumačenja ovih temeljnih islamskih tekstova. U program su uključene sljedeće teme:

1. Značenje Kur'ana i njegova definicija
2. Glavne teme Kur'ana
3. Riječ Božija, izvor znanja i akcije
4. Porijeklo i razvoj Tradicije
5. Način prijenosa i proučavanja sunneta u doba Poslanikovog, a.s., života i njegovih ashaba
6. Doktrinarna i kulturna važnost sunneta.

Literatura

1. Jusuf Ramić, *Tefsir historija i metodologija*, FIN, Sarajevo, 2001, str. 3-12.
2. J. Ramić, *Povodi objave Kur'ana*, Starješinstvo IZ, Sarajevo, 1984, Uvodni dio.
3. F. Rahman, *Duh islama*, Prosveta, Beograd, 1983, str. 89-104.
4. M. Hamidullah, *Muhammed a.s II*, N.Smailagić, Zagreb, 1977, str. 39-74.
5. Enes Karić, *Semantika Kur'ana*, Bemust, Sarajevo, 1998.
6. M.M. El-A'zami, *Historija Kur'anskog teksta- Komparativna studija sa Starim i Novim zavjetom*, El-Kalem, Sarajevo, 2014.
7. Omer Nakičević, *Uvod u hadiske znanosti*, 3. dopunjeno izdanje, FIN, Sarajevo, 1997.
8. Jusuf Karadavi, *Razumijevanje sunneta: metodološke smjernice i pravila*, Bemust, Sarajevo, 2001.
9. Adnan Silajdžić, *40 hadisa sa komentarom*, El-Kalem, Sarajevo, 2017.
10. Jonathan A.C. Brown, *Hadis: naslijede vjerovjesnika Muhammeda*, (prijevod s engleskog: Azra Mulović), Centar za napredne studije i El-Kalem, Sarajevo, 2016.
11. Zuhdija Hasanović, *Studije o dimenzijama sunneta*, Centar za napredne studije, Sarajevo, 2018.

II KRATAK PREGLED HISTORIJE ISLAMA

Ovaj modul daje kratak pregled 14 stoljeća islamske historije: glavna razdoblja, događaje, ličnosti, teme i procese. Pređeno gradivo trebalo bi omogućiti učesnicima programa lakše praćenje sadržaja ostalih modula.

Literatura

Ansary, Tamim, *Ometena sudbina : historija svijeta u očima muslimana*, Sarajevo: Centar za napredne studije, CNS, 2020.

III ISLAMSKO PRAVO (Osnovni termini, Historijski razvoj, Islamsko pravo u savremenim društvima i zaštićene vrijednosti i fetve)

Cilj ovog modula jeste da studente upozna s porijeklom i prirodom islamskoga prava, njegovim historijskim razvojem i mehanizmima primjene u muslimanskim društvima. Modul Islamsko pravo uključuje sljedeća pitanja:

1. Pojam i izvori islamskoga prava
2. Ciljevi islamskoga prava
3. Pregled razvoja islamskog prava (periodizacija)
4. Glavne pravne škole u islamu
5. Primjena islamskoga prava u savremenom kontekstu
6. Neka aktuelna pitanja u islamskom pravu.

Literatura

1. Seid Ramadan, *Islamsko pravo, izvor i razvoj*, preveo Fikret Karčić, (Sarajevo: Starješinstvo IZ Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije, 1984.) 17-37.
2. Ibrahim Džananović, *Idžtiħad u prva četiri stoljeća islama*, (Sarajevo: Fakultet islamskih nauka, 1999.) 9-21, 61-81.
3. Enes Ljevaković, *Analogija (qijas) u teorijskopравnim djelima Mustafe Ejubovića Šejh Juje*, neobjavljena doktorska disertacija, (Sarajevo: FIN, 2002.) 74-84, 92-93.
4. Fikret Karčić, *Studije o šerijatskom pravu*, (Sarajevo: Bemust, 1997.) 11-18, 107-126.
5. Fikret Karčić, *Istorija šerijatskog prava*, (Sarajevo: Fakultet islamskih nauka, 1997.) 21-117.
6. Fikret Karčić, *Šerijatsko pravo u ustavima savremenih muslimanskih zemalja, Šerijatsko pravo u savremenim društvima*, priredili Fikret Karčić i Enes Karić, (Sarajevo: Pravni centar Fond otvoreno društvo BiH, 1998.) 9-38.
7. Fethi Osman, *Džihad: Legitimna borba za ljudska prava, Ljudska prava u kontekstu islamsko-zapadne debate*, priredio Enes Karić, (Sarajevo: Pravni centar Fond otvoreno društvo BiH, 1996.) 213-229.
8. *Kairska deklaracija o ljudskim pravima, Ljudska prava u kontekstu islamsko-zapadne debate*, priredio Enes Karić, (Sarajevo: Pravni centar Fond otvoreno društvo BiH, 1996.) 275-283.
9. Abulhasan Beni Sadr, *Kur'an i ljudska prava*, (Sarajevo: El-Kalem, 1990.) 93-149.
10. Ibrahim Džananović, *Ljudska prava u islamu*, referat podnesen na Simpoziju o ljudskim pravima u Gracu.
11. Mohammad Hashim Kamali, *Uvod u šerijatsko pravo*, (Sarajevo, El-Kalem i CNS, 2015.) 89-122, 285-302.

III/1 PRAVA ŽENE IZ ISLAMSKE PERSPEKTIVE

Ovaj modul tretira ključna pitanja vezana za prava žene u islamskoj perspektivi, primarno kroz temeljne izvore islama te razmatra pitanja humanizacije odnosa među spolovima u islamu.

Preporuke za čitanje:

1. S.H. Nasr, "Žena u porodici i društvu", *Srce islama*, El-Kalem, Sarajevo, 2002.
2. M. Fethi Osman, "Žena muslimanka u porodici i društvu", *Ljudska prava u kontekstu islamsko-zapadne debate*, Pravni centar Fond otvoreno društvo BiH, Sarajevo, 1996.
3. Haifaa A. Jawad, *The Rights of Women in Islam An Authentic Approach*, MACMILLAN PRESS LTD 1998.
4. Fatima Mernissi, *The Veil and the Mail Elite: A Feminist Interpretation of Women's Rights in Islam*, trans. Lakeland Mary Jo, Addison-Wesley, New York, 1991.

IV UVOD U ISLAMSKO UČENJE O BOGU, SVIJETU I ČOVJEKU

Ovaj modul nudi kratki pregled sadržaja šest temeljnih članaka (principa) religije islama. To će biti popraćeno relevantnim tekstovima i interpretativnim teološkim tokovima iz klasične i savremene literature. Kada god bude nužno, ponudit će se i usporedba sa judeo-kršćanskim religijskim i teološkim učenjem. Sadržaji koji su uključeni u program:

1. Islamsko učenje o Bogu (religijska metafizika i kosmologija)
2. Islamsko učenje o melekima (angelologija)
3. Islamsko učenje o Svetim Knjigama (revelacija)
4. Islamsko učenje o Božijim poslanicima (profetologija i teološka antropologija)
5. Islamsko učenje o Posljednjem Danu (eshatologija)
6. Islamsko učenje o predodređenju.

Literatura

1. Hafizović, Rešid, *Stubovi islama i džihad*, Conectum, Sarajevo, 2015.
2. Hafizović, Rešid, *Teološki traktati 1 – O načelima islamske vjere*, Bemust, Sarajevo, 1996.
3. Nasr, Seyyed Hossein, *Srce islama, trajne vrijednosti za čovječanstvo*, el-Kalem, Sarajevo, 2002.
4. Murata, Sachiko, Chittick, William C., *Vizija islama*, Conectum, Sarajevo, 2019.
5. Silajdžić, Adnan, *40 hadisa sa komentarom*, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu i El-Kalem, Sarajevo, 2005

V UVOD U ISLAMSKU FILOZOFIJU

Ovaj model predstavlja jednostavni pregled povijesnih okolnosti nastanka i razvitka islamske filozofije, te najvažnijih tema i figura u njenom klasičnom periodu. Također će biti dat presjek ključnih magistrala u modernom islamskom mišljenju.

1. Mnogoznačnost filozofijskog mišljenja u povijesnom životu islama
2. Ključne teme i figure klasične islamske filozofije
3. *Živi sin Budnoga*: Ibn Tufaylov uvod u islamsku filozofiju
4. Koncepti „osamljivanja“ u klasičnoj islamskoj filozofiji
5. Moderna islamska filozofija
6. Savremeni trendovi

Literatura

1. Daniel Bučan, *Uvod u arapsku filozofiju*, Filozofski fakultet u Splitu, Split, 2013.
2. Danijel Bučan, *Kako je filozofija govorila arapski*, Demetra, Zagreb, 2009., uvodno razmatranje
4. Rahman, Fazlur, *Duh islama*, OOUR Izdavački zavod „Jugoslavija“, Beograd, 1983.
5. Orhan Bajraktarević, *Sarajevski uvod u arapsku filozofiju*, El-Kalem, Sarajevo, 2016.
6. Ibn Tufayl, *Živi sin Budnoga*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1985.

VI HISTORIJA MUSLIMANSKE KULTURE BOSNE

Ovaj modul će polaznicima ponuditi osnovne informacije o posebnostima, glavnim sadržajima i krajnjim dometima islamske kulture Bošnjaka, što uključuje:

1. Porijeklo bosanskih muslimana
2. Grad i gradski život (transformacija srednjovjekovnih naselja u gradove islamskoga tipa)
3. Pismo, knjiga i obrazovanje
4. Žena i porodica
5. Sakralna i profana arhitektura
6. Duhovna kultura

Literatura

1. M. Hadžijahić i dr., *Islam i muslimani u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, 1994, str. 29-52.
2. M. Imamović, *Historija Bošnjaka*, Sarajevo, 1997, str. 138-180.
3. A. Handžić, „O formiranju nekih gradskih naselja u Bosni u XVI stoljeću (uloga države i vakufa)“, *POF*, XXV/1975, Sarajevo, 1977, str. 133-169.
4. M. Imamović, „Gradovi i gradski život“, *Historija Bošnjaka*, Sarajevo, 1977, str. 181-207.
5. I. Kasumović, „Školstvo i obrazovanje u Bosanskom ejaletu za vrijeme osmanske uprave“, *Islamski kulturni centar, Mostar*, 1999, str. 25-35, 76-83, 152-156.
6. A. Bejtić, „Spomenici osmanlijske arhitekture u BiH“, *POF*, III-IV/1952-1953, Sarajevo, 1953, str. 229-297;
7. M. Maglajlić, „Skica za pregled Bošnjačke književnosti“, *Znakovi vremena*, zima-proljeće 2000, vol. II, dvobroj 7/8, str. 181-202.

VI/1 ULOGA INDIVIDUALNE VJERE U IZGRADNJI MEĐUETNIČKE TOLERANCIJE U BIH IZMEĐU RELIGIJSKIH IDEALA I BH. STVARNOSTI

Pitanje načina na koji religije i religijske zajednice na prostoru BiH mogu doprinijeti izgradnji međuetničkog suživota i tolerancije na prostoru BiH tema je koja već godinama zaokuplja kako istraživače tako i, općenito, društvo u BiH. Isto se, nažalost, ne može kazati i za individualnu vjeru odnosno religioznost kao lično ozbiljenje i osvjedočenje svetog koje ima svoje društveno-psihološke značenje i izričaje, uključujući i odnos prema „drugom“ i „drugačijem“. Cilj modula/predavanja je skrenuti pažnju na ovakav, po mnogima suštinski najvažniji, pristup u razumijevanju duhovnog potencijala u kontekstu međureligijskih i međuetničkih odnosa u BiH, ukazujući pritom na njegove mogućnosti ali i izazove gledano iz perspektive socio-psihološke nauke. Modul će stoga tematizirati aktualne pristupe u razumijevanju općenito društvene uloge religije i religioznosti s posebnim osvrtom na međugrupnu toleranciju, socijalno-psihološku teoriju međugrupnih odnosa i u društvenoj nauci najčešće korištene modele za razumijevanje odnosa između religioznosti i međuetničkih odnosa.

Osnovna literatura:

1. Smajić Aid, *Religioznost i međuetnička tolerancija u Bosni i Hercegovini* (Sarajevo: FIN i El-Kalem, 2017), str. 11-63, 121-126.

Dodatna literatura:

1. Majstorović Danijela i Turjačanin Vladimir (Ur.), *U okrilju nacije* (Banja Luka: Centar za kulturni i socijalni popravak, 2011).
2. Majstorović Danijela and Turjačanin Vladimir, *Youth Ethnic and National Identity in Bosnia and Herzegovina: Social Science Approaches* (UK: Palgrave Macmillan, 2013).

VII SAVREMENO ISLAMSKO MIŠLJENJE U BIH

Cilj je ovog modula dati kratki historijski pregled islamskoga mišljenja u BiH, navesti najznačajnije predstavnike i pitanja u savremenom islamskom mišljenju u BiH. U modulu će biti obrađena sljedeća pitanja:

1. Institucionalni centri islamskoga mišljenja
2. Islamsko mišljenje u BiH na razmeđu staroga i novoga (1878-1945)
3. Debate bosanskih muslimana o reformama i obnovi u 20. stoljeću
4. Islamsko mišljenje u BiH u socijalističkom periodu (1945-1990)
5. Savremeni razvoj islamskoga mišljenja u BiH (1990. do danas)
6. Kur'anske studije u BiH u 20. stoljeću.

Literatura

Enes Karić, *Islamsko mišljenje u BiH u XX stoljeću*, El-Kalem (2004.).

VIII ISLAMSKE INSTITUCIJE U BIH

Ovaj modul je zamišljen da učesnicima približi historijski razvoj i organizacionu strukturu Islamske zajednice u BiH, njene obrazovne i vakufske institucije, sufijske redove i titule koje se koriste za označavanje muslimanskih učenjaka. Ovaj modul sadrži sljedeće teme:

1. Historijski razvoj IZ-e u BiH (1882-2002)
2. Današnja organizaciona struktura IZ-e
3. Ulema, Reisu-l-ulema, muftija, muderris, imam, hatib, muallim, kadija, itd.
4. Obrazovne institucije Islamske zajednice: medrese, Islamski pedagoški fakulteti, Fakultet islamskih nauka, Gazi Husrev-begova biblioteka
5. Vakuf (definicija, tipovi i uloga, sadašnja situacija, pitanje restitucije)
6. Sufijski redovi u BiH.

Literatura

1. Enes Durmišević, *Uspostava i pravni položaj Rijasetu islamske zajednice u Bosni i Hercegovini 1882-1899*. (Sarajevo; Magistarski rad, 2002) str. 173-181.
2. Mustafa Imamović, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini i bivšoj Jugoslaviji*: (Sarajevo, Glasnik br. 1-2, Vrhovno islamsko starješinstvo, 1992.) str. 90-101.
3. *Ustavi Islamske zajednice*: (zadnji Ustav od 26. 11. 1997., Sarajevo, Rijaset islamske zajednice, 1422/2001.) str. 347-367.
4. Omer Nakičević, *Istorijski razvoj institucije Rijasetu*: (Sarajevo, Rijaset islamske zajednice 1996), str. 45-58.
5. Fikret Karčić, *Istorija šerijatskog prava*: (Sarajevo, Islamski teološki fakultet, 1992.), str. 125-138.
6. Mustafa Hasani, *Uloga muftije i fetve u društvenom i vjerskom životu muslimana Bosne i Hercegovine*: (Magistarski rad, Sarajevo; Fakultet islamskih nauka 2001.), str. 7-9 i 23-28.
7. Ibrahim Džananović, *Vakufi u svjetlu islamskih propisa*: (Sarajevo, Anali Gazi Husrevbegove biblioteke, knjiga IX-X 1983.), str. 9-16.
8. Fikret Karčić, *Međunarodno pravno regulisanje vakufa u jugoslovenskim zemljama*: (Sarajevo Anali Gazi Husrevbegove biblioteke, knjiga IX-X 1983.), str. 141-153.
9. Džemal Čehajić, *Društveno politički, religiozni, književni i drugi aspekti derviških redova u jugoslovenskim zemljama*: (Sarajevo, POF, br. 34/1984; 1985.), str. 93-113.
10. Fikret Karčić, *Šerijatski sudovi u Jugoslaviji 1918-1941*: (Sarajevo, VIS, 1986.), str. 33-47.

Profesori predavači na ovogodišnjem ciklusu Diplome u islamskim naukama:

Prof. dr. Enes Karić, prof. dr. Rešid Hafizović, prof. dr. Fikret Karčić, prof. dr. Džemal Latić, prof. dr. Zuhdija Hasanović, prof. dr. Ahmet Alibašić, prof. dr. Mustafa Hasani, prof. dr. Dina Sijamhodžić-Nadarević, prof. dr. Aid Smajić, prof. dr. Almir Fatić, doc. dr. Asim Zubčević, doc. dr. Kenan Musić, doc. dr. dr. Orhan Jašić, doc. dr. Senad Ćeman, doc. dr. Samedin Kadić

UNIVERZITET U SARAJEVU

FAKULTET ISLAMSKIH NAUKA U SARAJEVU

